

"Türkiye Mülteci Korumasını Dar Yorumluyor"

Mülteci-Der'den Pırl Erçoban yeni Yabancılar ve Uluslararası Koruma Yasası'nın eksik yanlarını anlattı. Çocukların sınırdışı edilebilmesi, şartlı mültecilerin çalışma hakkının olmaması gibi noktalara değindi.

Mültecilerle Dayanışma Derneği'nden (Mülteci-Der) **Pırl Erçoban** bugün Meclis'te kabul edilen Yabancılar ve Uluslararası Koruma Yasası'nı değerlendirirken bugüne kadar ihmal edilmiş bir alanda yasa çıkarılmış olmasının öneminde söz etti, ancak yasanın çok önemli eksiklerinin bulunduğunu da dile getirdi.

Yasanın yapıma sürecinde sivil toplumun katkısını hatırlatan Erçoban komisyonlara sundukları değerlendirmelerin bir kısmının kabul edildiğini, bir kısmının edilmediğini söyledi.

"Edilmeyen kısmında ciddi eksiklerden söz ediyorduk, ciddi sıkıntılar yaşanacağını düşünüyorduk."

Bu yasa hala coğrafi sınırlama denilen politikayı sürdürüyor. Ne gibi sorunlara yol açabileceğini anlatır mısınız?

Türkiye sadece Avrupa Birliği ülkelerinden gelip Türkiye'de iltica başvurusunda bulunmuş kişilere kalıcı çözüm veriyor. Avrupa dışından gelenlere ise geçici ikamet hakkı veriyor. Bu kişilere kalıcı çözüm sunmuyor.

Bu kişiler yetkili makamlar tarafından mülteci oldukları teyid edilirse üçüncü ülkelere yerleştirilmeye çalışılıyor. Yerleştirme kotaları da varolan sayılar karşısında çok düşük kalıyor.

Bugün Suriyelileri dışarıda tutsak bile sayılar çok arttı. Dolayısıyla insanlar başka bir ülkeye de gönderilmedikleri için çok uzun yıllar Türkiye'de belirsiz bir statüde, pek çok haklarından mahrum biçimde, kalıcı bir çözüm sunulmadan yaşamak durumda.

Bu sonuçları doğuran coğrafi sınırlama bu yasada da korunuyor. İhtiyaçlar ve günün koşullarına uygun olmayan bu politikanın sürdürülmesi başlı başına bir sorun.

Türkiye'nin mülteci korumasının nasıl dar yorumladığını gösteriyor.

Yasada sınırdışı, idari gözetim kararlarının hangi kriterlere göre alınacağı düzenleniyor, mevzuat boşluğuna yönelik kısmi bir iyileşme var. Yeterli mi?

Bu kriterler içinde ciddi eksiklikler ve sorunlar var.

Mesela, geri gönderme merkezinde olan birinin sınırdışı kararına 15 gün içinde itiraz etmesi, yargı yoluna başvurması gerekiyor. Geri gönderme merkezinde olan birinin hukuk sistemini bilmezken bunu yapması zor. 15 gün gerçekçi değil.

Ayrıca sınırdışı idari gözetimde uluslararası koruma talebi reddedilen kişilerin bu kısa sürelerde yargıya başvurma hakları var, ancak yargının kararı üst denetime açık değil. Bu da ciddi bir sorun. Bu konularda belirlenen standartlar iyileştirmeye muhtaç.

Mültecilere çalışma izni tanınıyor...

İş piyasasına erişim sorunlu. Avrupa'dan gelenlere mülteci denecek. Avrupa dışından gelenlere şartlı mülteci statüsü veriliyor.

Bu konuda mülteci ve ikincil koruma statüsü alanlara ikamet izniyle birlikte otomatik çalışma izni de getiriliyor. Ancak asıl büyük grup olan şartlı mültecilere böyle bir imkan tanınmıyor.

Çocukların durumu nedir?

Refakatsiz çocukların kural olarak sınırdışı edilmemesi lazım.

İdari gözetim altında tutulmaması, otomatik olarak devlet koruması altına alınması, yasal temsilci atanması lazım. Ancak yasada bunlar bulunmuyor. Dahası, refakatsiz çocukların sınırdışı edilebileceğini de ifade ediyor.

Yasadaki çocuk tanımı nedir?

Çocuk tanımı çok sıkıntılı. Çocuk koruma kanunundan geriye düşen bir tanım.

"18 yaşını doldurmamış ve ergin olmamış kişi" olarak geçiyor.

18 yaşından önce ergin olduysa çocuk tanımına girmiyor. Bu anlamda çocuk gelinler de çocuk tanımına girmiyor. Başından beri çok eleştirdik bu noktayı. Ayrıca Türkiye'nin ulusal mevzuatına da aykırı.

Suriyeli sığınmacılar statü kazanabildi mi?

Hayır. Onlar daha önce ilan edilen geçici koruma rejimi içinde. Bu da yasada var. Ama düzenleme ayrıntılı değil.

Yasanın kabulünden sonra yapılacak ikincil mevzuatların başında herhalde bu gelecek. Suriyeliler için durumda bir değişiklik yok. Doğrudan iltica başvurusu dışında kalıyorlar.

Avrupa Birliği (AB) Türkiye Delegasyonu yasadan memnuniyetini açıkladı...

Şaşırtıcı değil. Yasa büyük ölçüde AB müktesebatına uygun. Zaten bizim eleştirilerimize verilen cevap da genelde buydu. Ama AB müktesebatı ideal değil.

Türkiye yasa çerçevesinde uluslararası korumayı standartlaştırarak aslında "güvenli üçüncü ülke" kavramına tam uyuyor. Dolayısıyla Avrupa artık Türkiye'ye bu insanları geri de gönderebiliriz, bu insanların Avrupa'ya geçişi konusunda daha fazla önlem almanı da bekliyoruz, mesajı veriyor.

Yasanın uygulanmasında ne gibi zorluklar olabilir?

Yasada "kabul edilmez başvuru, ilk iltica ülkesi, güvenli üçüncü ülke, hızlandırılmış prosedür, başvurunun çekilmiş sayılması gibi bizim mevzuatımıza ilk defa giren kavramlar var ve uygulamada sıkıntı oluşturabilir.

Mesela, Afganlar için ilk iltica ülkesi genellikle İran. İran üzerinden Türkiye'ye ulaşmış bir Afgan mülteciye "ilk iltica ülken İran, orada koruma araman gerekiyordu" denebilecek.

Ayrıca uluslararası koruma başvurunun geri çekilmiş sayılması da çok muğlak ibareler içeriyor. Örneğin mülteci ikamet şehri izinsiz terk ederse başvurusunu geri çekmiş sayılıyor, hızlandırılmış prosedüre alınıyor.

Bu prosedür başvurunun layıkıyla ve adilane bir şekilde değerlendirilmesini çok zorlaştıracak bir prosedür.

Örnek verebilir misiniz?

Mesela, Edirne'de bir defada 50-60 kişi yakalanıyor. Üç gün içinde, itiraz süresiyle beş gün içinde kararlarının verilmiş olması lazım. 50 kişinin kararını bu kadar sürede nasıl layıkıyla, adilane bir değerlendirmeye vereceksiniz?

Yasa pratikte başka nasıl zorluklar içeriyor?

Sivil toplum kuruluşlarının kabul ve barınma merkezlerine erişimi sıkıntılı.

Bir de bu yasa resmi gazetede yayımlandıktan sonra kısmen, sadece teşkilatla ilgili kısım yürürlüğe girecek. Geri kalan bütün bu düzenlemeler bir sene sonra yürürlüğe girecek. Bir sene daha eski mevzuat ve uygulamalar geçerli olacak.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün kurulması öngörülüyor. Nasıl değerlendiriyorsunuz?

İltica-göç ihmal edilmiş bir alan. Bir yasa ihtiyacı hiç duyulmamış; genelgelerle, yönetmeliklerle idare edilmiş. Bu anlamda yasanın olması çok önemli bir gelişme.

İltica alanının güvenlik perspektifinden çıkarılması ve alanın Emniyet Genel Müdürlüğü'nden alınıp sivil ve uzmanlaşmış bir göç idaresi genel müdürlüğü ne devredilmesi olumlu. Oldukça geniş bir teşkilat olacak.

Yasa göç genel kavramı altında bütüncül bir yaklaşım sunuyor. Üstelik bir standartlaştırma çabası olarak önemli. Daha önce genelgeler yerelde farklı uygulamaların olmasına yol açıyordu.

Yasanın göze çarpan diğer olumlu yanları neler?

Uluslararası koruma statüleri içine bir ikincil koruma statüsü getiriyor. Türkiye'de daha önce olmayan bir koruma.

Ölüm cezası, işkence, insanlık dışı ve onur kırıcı ceza veya muameleyle genel ve ayırım gözetmeyen şiddetten kaçarak Türkiye'ye sığınanlara ikincil koruma statüsü veriyor.

Vize çeşitlerinin net biçimde tanımlanması da açıklık, netlik ve standartlaşma getirmesi açısından olumlu bir durum.

Keza, alandaki uygulamaları ve sıkıntıları tartışacak bir göç danışma kurulu kurulması da önemli bir gelişme.

Bir de bu yasayla mültecilerin sağlık hizmetlerine erişimde rahatlama olacak. (YY)

Bu haber Bianet'te yayınlanmıştır.

<http://www.bianet.org/bianet/goc/145648-turkiye-multeci-korumasini-dar-yorumluyor>